

UMUMIY O‘RTA TA‘LIM MAKTABLARIDA 8–9-SINF O‘QUVCHILARINING TASVIRIY SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY METODLARI

Bobomurodova Sojida Ablakulovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida 8–9-sinf o‘quvchilarining tasviriy savodxonligini rivojlantirishning zamonaviy metodik yondashuvlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda interaktiv metodlar, ijodiy mashqlar va mini-loyihalarning ta‘lim samaradorligidagi roli ko‘rsatildi. Ushbu yondashuvlar o‘quvchilarning kompozitsion fikrlashini, estetik didini va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so‘zlar: tasviriy savodxonlik, grafik ko‘nikmalar, kompozitsion fikrlash, ijodiy mashqlar, interaktiv metod, 8–9-sinf

Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida tasviriy san’at darslari o‘quvchilarning vizual tafakkurini rivojlantirish, ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish va estetik didini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, 8–9-sinf o‘quvchilari ijodiy faoliyatning eng faol davrini o‘tkazadi, shu bois ularning tasviriy savodxonligini tizimli ravishda shakllantirish ta‘lim jarayonining ustuvor vazifalaridan biridir. Zamonaviy pedagogik tajribalar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv va ijodiy metodlar o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi, ularni mustaqil fikrlash va ijodiy qaror qabul qilishga rag‘batlantiradi. Shu sababli darslarda turli metodlar, jumladan individual va guruh mashqlari, vizual tahlil va mini-loyihalar keng qo‘llaniladi.

Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarida 8–9-sinf o‘quvchilarining tasviriy savodxonligini shakllantirish ularning ijodiy va estetik ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Tasviriy savodxonlik nafaqat chizish va rang bilan ishlash ko‘nikmalarini, balki o‘quvchilarning vizual tafakkurini, kompozitsion yechimlarni tanlash va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini ham o‘z ichiga oladi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kompozitsion fikrlashi rivojlangan o‘quvchilar san’atning boshqa yo‘nalishlarida ham muvaffaqiyatli ishlashadi va ijodiy tafakkurga ega bo‘ladilar.

O'quvchilarning tasviriy savodxonligini rivojlantirishda individual mashqlar muhim rol o'ynaydi. Shu jarayonda o'quvchilar shaxsiy ijodiy loyihalar ustida ishlaydi va rang, shakl, ob'ektlar orasidagi nisbatni mustaqil tanlash orqali kompozitsion yechim yaratadi. Masalan, "Tabiat manzarasi" yoki "Sevimli mavzu" kabi mashqlar o'quvchilarda mustaqil ijodiy tafakkur va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Individual mashqlar o'quvchilarga ijodiy erkinlik beradi, ular o'z qarorlarini mustaqil qabul qiladi va xatolar orqali o'rganishni davom ettiradi. Shu tarzda nazariy bilimlar amaliyot bilan mustahkamlanadi va o'quvchilarning ijodiy tafakkuri kengayadi.

Guruh mashqlari esa o'quvchilarning hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Guruhdagi o'quvchilar bir-birining ishini tahlil qiladi, konstruktiv takliflar beradi va eng maqbul yechimni ishlab chiqadi. Shu jarayon orqali o'quvchilar vizual tafakkurini kengaytiradi, turli kompozitsion variantlarni solishtiradi va eng optimal yechimni tanlaydi. Shu bilan birga, ular tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, o'z ishini tahlil qilish va boshqa o'quvchilarning ishini baholash orqali estetik didini mustahkamlaydi. Guruh mashqlari o'quvchilarda muammolarni birgalikda hal qilish qobiliyatini shakllantiradi va ijodiy fikr almashishga rag'batlantiradi.

Interaktiv metodlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va darslarni yanada samarali qiladi. Masalan, "flipped classroom" texnologiyasi o'quvchilarga materialni darsdan oldin o'rganish va dars vaqtida uni amaliy mashqlar orqali qo'llash imkonini beradi. Vizual tahlil mashqlari o'quvchilarga turli kompozitsion yechimlarni solishtirish va eng maqbul variantni tanlashni o'rgatadi. Shu tarzda o'quvchilar kritikal fikrlash va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Interaktiv metodlar darslarni qiziqarli qiladi, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularni mustaqil faoliyatga jalb qiladi.

Ijodiy vazifalar va mini-loyihalar o'quvchilarning tasviriy savodxonligini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Masalan, "Mening shahrimdagi ideal maydon" loyihasi yoki "Geometrik shakllardan kompozitsiya yaratish" mashqlari o'quvchilarga amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash imkonini beradi. Bu mashqlar orqali o'quvchilar ob'ektlarni to'g'ri joylashtirish, rang uyg'unligini tanlash va shakllar bilan ishlashni o'rganadi. Shu tariqa ular nafaqat texnik jihatdan, balki ijodiy tafakkur

va estetik sezgirlik jihatdan ham rivojlantiradi. Mini-loyihalar o'quvchilarda mustaqil ishlarni rejalashtirish va yakuniy natijani yaratish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, individual va guruh mashqlari, interaktiv metodlar va ijodiy vazifalarning kombinatsiyasi o'quvchilarning tasviriy savodxonligini sezilarli darajada oshiradi. O'quvchilarning ishlarini tahlil qilish, konstruktiv baholash va vizual tahlil ularning ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi, estetik didini mustahkamlaydi va turli tasviriy yechimlarni yaratishga rag'batlantiradi. Shu tarzda 8–9-sinf o'quvchilari nafaqat amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki o'z ijodiy tafakkurini mustahkamlash orqali turli vizual va san'at loyihalarini muvaffaqiyatli bajarishga tayyor bo'ladi.

O'quvchilarning tasviriy savodxonligini rivojlantirishda individual, guruh mashqlari, mini-loyihalar va interaktiv metodlarni tizimli qo'llash eng yaxshi natijaga erishishga yordam beradi. Rang va shakl uyg'unligini o'rgatish, ob'ektlar orasidagi nisbatni hisobga olish, vizual tahlil va konstruktiv baholash o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ularning mustaqil fikrlash va amaliy ko'nikmalari mustahkamlanadi. Grafik savodxonlik va kompozitsion fikrlashning rivojlanishi o'quvchilarning tasviriy san'at darslaridagi muvaffaqiyatini oshiradi va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini mustahkamlaydi.

Maqolada 8–9-sinf o'quvchilarining tasviriy savodxonligini rivojlantirishda individual va guruh mashqlari, interaktiv metodlar hamda mini-loyihalarning ahamiyati tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ushbu metodik yondashuvlar o'quvchilarning grafik va tasviriy ko'nikmalarini, kompozitsion fikrlashini, estetik didini va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini samarali rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi ortadi, ularni mustaqil ijodiy faoliyatga jalb qiladi va san'atning turli yo'nalishlarida muvaffaqiyatli ishlashga tayyorlaydi. Darslarda ushbu metodlarni tizimli qo'llash o'quvchilarning tasviriy savodxonligini barqaror ravishda oshirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.

3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №. 1. – C. 070035.
5. Шавдилов С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – C. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. B10. – C. 192-198.
8. Шавдилов С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.

